

بررسی قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی جهت تسهیل فعالیت‌های

پژوهشی از منظر پژوهشگران حوزه‌ی علوم پزشکی ایران

زهرا بتولی^۱، دکتر مریم نظری^۲

چکیده

زمینه و هدف: اهمیت خدمات شبکه‌های اجتماعی به عنوان ابزاری جهت کارهای تیمی تحقیقاتی و توانا ساختن پژوهشگران جهت اشتراک‌گذاری نتایج و تجارب، آشکار شده است. هدف این مطالعه، شناسایی قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی جهت تسهیل فعالیت‌های پژوهشی از منظر محققان علوم پزشکی و تعیین دلایل استفاده‌ی آن‌ها از این شبکه‌ها است.

روش بررسی: این پژوهش، یک مطالعه‌ی کیفی است که به شیوه‌ی تحلیل محتوا انجام شد. شرکت‌کنندگان پژوهش ۱۰ محقق علوم پزشکی فعال در شبکه اجتماعی ResearchGATE بودند که به روش نمونه‌گیری مبتنی بر هدف انتخاب شدند. معیار انتخاب، امتیاز آن‌ها در این شبکه بود. این امتیاز بر اساس چهار معیار انتشارات، سوال و جواب‌های مطرح شده و تعداد دنبال‌کنندگان به محققان داده می‌شود. داده‌ها از طریق مصاحبه‌ی نیم‌ساخت‌یافته جمع‌آوری، مقوله‌بندی و در قالب سیاه‌های از مهمترین قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی ارائه گردید.

یافته‌ها: از تحلیل متن مصاحبه‌ها، قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی در هشت گروه مقوله‌بندی شدند که عبارتند از: معرفی محقق و شناسایی محققان، برقراری ارتباط و همکاری با محققان، اشتراک اطلاعات، یافتن اطلاعات، مدیریت منابع و استنادات، روزآمد نگهداشتن محقق، رتبه‌دهی و تنظیمات شبکه.

نتیجه‌گیری: با توجه به اهمیت و نقش شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی در معرفی، برقراری ارتباط و همکاری بین پژوهشگران و همچنین مدیریت تولیدات علمی آن‌ها، معرفی قابلیت‌های شناسایی شده در این مطالعه می‌تواند به افزایش روی‌آوری و بهره‌وری مؤثر از این شبکه‌ها یاری رساند. همچنین متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی می‌توانند از یافته‌های این پژوهش، جهت طراحی کارگاه‌های آموزشی «آشنایی با قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی برای محققان» استفاده نمایند.

* نویسنده مسئول :

زهرا بتولی ؛

دانشگاه علوم پزشکی کاشان

Email :
Batooli - z @kaums.ac.ir

واژه‌های کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، پژوهش، تحقیقات زیست پزشکی، کارکنان پژوهشی، ریسرچ‌گیت

- دریافت مقاله : اردیبهشت ۱۳۹۳ پذیرش مقاله : شهریور ۱۳۹۳

مقدمه

به عبارت دیگر، شکاف اصلی بین کشورهای پیشرفته و عقب‌مانده، ریشه در تفاوت زمینه‌های تحقیقاتی آن‌ها دارد(۲). تولید علم و دانایی تنها از طریق پژوهش حاصل می‌شود. بنابراین، تنها توسعه‌ای که مبتنی بر دانایی و علم‌گرایی باشد، توسعه‌ای پایدار به شمار می‌آید(۳). لذا با توجه به نقش مهم و اساسی آموزش عالی در توسعه‌ی ملی، گسترش فعالیت‌های

پژوهش اصلی‌ترین نیروی محرکه‌ی یک جامعه در مسیر ترقی محسوب شده و از آن به عنوان یکی از شاخص‌های مهم رشد، نام برده می‌شود(۱).

^۱ کارشناس علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان و دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

^۲ استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تهران، عضو هیئت مدیره انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران، تهران، ایران

شبکه‌های اجتماعی به عنوان ابزاری جهت جمع‌آوری داده اشاره می‌کنند(۶) و برخی دیگر شبکه‌های اجتماعی را ابزاری جهت تسهیل و حمایت از فعالیت‌های پژوهشی می‌دانند(۷). علاوه بر این، با ظهور شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی، مطالعاتی نیز به بررسی قابلیت‌های این نوع شبکه‌های اجتماعی جهت تسهیل فعالیت‌های پژوهشی پرداخته‌اند(۸و۹). نتیجه مطالعات گوناگون نشان داده است، شبکه‌های اجتماعی نیز وجود دارند که محققان از آن‌ها بهره می‌برند.

ResearchGATE یا RG یکی از این شبکه‌های اجتماعی است که به طور رایگان در دسترس دانشمندان و محققان است(۱۰). این شبکه در سال ۲۰۰۸ با هدف فراهم نمودن مجموعه‌ای از ابزارها جهت همکاری، اشتراک دانش و ایجاد شبکه کاری و اکتشافی در میان دانشمندان، راه‌اندازی شد(۸).

ResearchGATE در مطالعات گوناگون تحت عناوین گوناگونی معرفی شده از جمله: سایت آگاهی‌رسانی پژوهش(۵)، شبکه اجتماعی آکادمیک و شبکه اجتماعی تحقیقاتی(۱۱). یکی از قابلیت‌های این شبکه، امتیازی است که به اعضای شبکه اختصاص داده می‌شود. امتیاز RG تعامل بین محققان را که بخش مهمی از فرایند پژوهش است، قابل مشاهده و قابل سنجش می‌کند. این امتیاز، وسیله‌ی سنجش اعتبار علمی پژوهشگران در این شبکه‌ی اجتماعی است. معیار محاسبه‌ی RG بر حسب چهار فاکتور است: تعداد تالیفات به اشتراک‌گذاری شده، فعالیت محقق در پرسیدن سؤال، پاسخ به سوالات دیگران و دنبال‌کننده‌ها(۱۲).

در فصل سوم نقشه‌ی جامع علمی کشور روی موضوع توسعه‌ی مهارت‌های تحقیقاتی اعضای هیأت علمی و پژوهشگران و افزایش دسترسی به منابع اطلاعاتی و همچنین حمایت از ایجاد و توسعه‌ی

پژوهشی در نظام آموزش عالی بسیار ضروری است. یکی از زیربخش‌های حیاتی در نظام آموزش عالی هر کشور، نظام آموزش عالی علوم پزشکی است. وجود پژوهش‌های مناسب و متناسب با نیاز جامعه در این بخش، نقش مهمی در حفظ سلامت جامعه خواهد داشت. از این‌رو، لزوم توجه به ابزارهایی که بتواند در انجام فعالیت‌های پژوهشی، محققان این حوزه را یاری رساند، از اهمیت زیادی برخوردار است. شماری از شبکه‌های اجتماعی، در سال‌های اخیر ظهور پیدا کرده‌اند که امکان ساخت شبکه‌های تخصصی را در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهند. به کمک این شبکه‌ها پژوهشگران می‌توانند در زمان‌ها و مکان‌های متفاوت برای ملاقات افراد، دور هم جمع شده و تجارب خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند.

بر اساس تعریف Ellison و Boyd از شبکه‌های اجتماعی، می‌توان این شبکه‌ها را با سه ویژگی «شناسایی، ارتباطات و اطلاعات» مشخص نمود. اما در این تعریف، جنبه کاربردی «همکاری» که مرتبط با پژوهشگران است، لحاظ نشده است(۴). بنابراین Bullinger و همکاران، عملکرد همکاری را به تعریف شبکه‌های اجتماعی افزودند و به نوعی سایت شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی را خدمات مبتنی بر وبی تعریف می‌کنند که به پژوهشگران اجازه می‌دهند یک پروفایل همگانی یا نیمه‌همگانی درون یک سیستم محدود بسازند(شناسایی)؛ فهرستی از دیگر پژوهشگران که با آن‌ها وابستگی مشترک دارند ایجاد کنند(ارتباطات)؛ اطلاعات خود را با سایر پژوهشگران در سیستم به اشتراک بگذارند(اطلاعات) و با آن‌ها همکاری مشترک داشته باشند(همکاری)(۵). هم‌اکنون کاربردهای شبکه‌های اجتماعی در مسیر انجام فعالیت‌های پژوهشی، توجه بسیاری از محققان را به خود جلب کرده است. برخی از این پژوهش‌ها به

بررسی دلایل استفاده آن‌ها از این شبکه‌ها می‌پردازد. یافته‌های این مطالعه می‌تواند اطلاعاتی ساخت یافته درباره‌ی نقش و قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی - به عنوان ابزار اطلاعاتی و رسانه ارتباطی نوپا - برای حمایت از پژوهش، توسط متخصصان و حرفه‌مندان اطلاع‌رسانی مورد استفاده قرار گیرد.

برای اجرای این پژوهش، ابتدا با مطالعه‌ی تحلیلی متون و مطالعات مرتبط، قابلیت‌هایی که شبکه‌های اجتماعی در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهند، استخراج شده و در هفت گروه کلی مقوله‌بندی شدند که عبارتند از: تعیین هویت (۱۸ و ۱۹)، شناسایی (۵ و ۲۰)، برقراری ارتباط (۵ و ۱۸ و ۲۱)، اشتراک اطلاعات (۵ و ۱۸ و ۲۰)، جستجو (۱۸ و ۲۰)، مدیریت اطلاعات (۱۹ و ۲۲ و ۵) و اطلاع‌رسانی (۱۸).

روش بررسی

این پژوهش با رویکردی کیفی اجرا و داده‌ی موردنیاز آن با استفاده از روش مصاحبه‌ی نیمه‌ساخت یافته، گردآوری شد. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شد. پژوهشگر در روش تحلیل محتوا به دنبال کشف حقایق از متن داده‌ها است. در این روش هر چند محقق پرسش‌ها و مقوله‌هایی برای طرح کردن و هدایت مصاحبه در دست دارد، لیکن در صورت طرح مقوله‌ی مرتبط با موضوعی جالب از سوی پاسخگو، آمادگی افزودن پرسش یا تغییر نظم و ترتیب پرسیدن را دارد (۲۳). همانگونه که در مقدمه آمده است، چارچوب نظری به دست آمده در بخش پیشینه این مطالعه، برای طراحی پرسش‌های مصاحبه و هدایت مصاحبه‌ها استفاده شد.

بررسی‌های اولیه برای شناسایی محققان نشان داد

شبکه‌های تحقیقاتی و فناوری به منظور افزایش تعاملات و تسهیل انتقال و انتشار دانش تاکید شده است (۱۳). علاوه بر این، برقراری ارتباط علمی و همکاری مؤثر پژوهشگران کشور با یکدیگر و به اشتراک‌گذاری دانش تولیدشده، بسیار مورد توجه مسئولان کشور قرار گرفته است. به عبارتی، توسعه‌ی انتشار و به اشتراک‌گذاری دانش تولیدشده و برقراری ارتباط علمی پژوهشگران حوزه علوم پزشکی کشور با یکدیگر، از جمله مهمترین راهبردها و الزاماتی است که در نقشه جامع علمی سلامت کشور مطرح شده است (۱۴). علاوه بر این، یکی از اهداف کمیته Webometrics وزارت بهداشت، ارتقای رتبه دانشگاه‌ها در رتبه‌بندی جهانی Webometrics می‌باشد و یکی از مهمترین راهکارها در این زمینه افزایش ضریب نفوذ شبکه‌های اجتماعی در میان اعضای هیات علمی و فرهنگ‌سازی در این زمینه است (۱۵). از سوی دیگر، رسالت نوین متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی، شناخت و بهره‌برداری از فناوری‌های نوین، جهت هموارسازی راه برقراری ارتباط، همکاری، اطلاع‌رسانی و اشتراک دانش بین پژوهشگران و نیازمندان اطلاعات، به شمار می‌آید. در نتیجه، لزوم توجه به قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی در این مسیر، الزامی است. اغلب پژوهش‌های انجام شده، بر قابلیت‌های عمومی شبکه‌های اجتماعی تمرکز داشته‌اند و بافت یا زمینه مطالعاتی آن‌ها را شبکه‌هایی مانند Facebook تشکیل داده‌اند (۱۶). علاوه بر این، جامعه آماری اکثر پژوهش‌های انجام شده، دانشجویان و جوانان هستند (۱۷). مطالعه‌ی حاضر با مشاهده‌ی خلأ موجود در این زمینه، به تعیین مهمترین قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی جهت کاربست در فعالیت‌های پژوهشی پژوهشگران حوزه علوم پزشکی ایران و

برای انتخاب افراد، از روش نمونه گیری مبتنی بر هدف (purposeful sampling) استفاده شد. این روش نمونه گیری، اغلب با رویکردهای کیفی پژوهش همبسته است. این نوع نمونه گیری اتفاقی نیست و انتخاب واحدها باید بر مبنای معیارهای قبلی شناخته شده، استوار باشد (۲۵). معیار انتخاب محققان فعال، امتیاز RG است که به کاربران خود اختصاص می دهد. برای دریافت درکی جامع از این تجارب، تلاش شد تا توزیع انتخاب افراد منتخب در این مطالعه بر اساس رشته‌ی تخصصی آن‌ها صورت پذیرد. به این ترتیب افراد از رشته‌های تخصصی مختلف برای انجام مصاحبه انتخاب شدند. مشخصات مصاحبه‌شوندگان در جدول ۱ آمده است.

که شبکه اجتماعی RG در بین محققان علوم پزشکی، مورد توجه قرار گرفته است. همان‌طور که در مقدمه ذکر شد، این شبکه اجتماعی، یکی از پراستفاده‌ترین (۲۴) و مهمترین شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی است (۱۲). به همین دلیل محققان علوم پزشکی فعال در RG، به عنوان جامعه‌ی پژوهش انتخاب شدند.

افرادی برای هدف این مطالعه انتخاب شدند که در شبکه RG و یا دیگر شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی فعال بودند، به بیان و به اشتراک‌گذاری تجربیات خود در زمینه استفاده از شبکه‌(های) اجتماعی در امر پژوهش علاقه‌مند بودند، و حداقل یک سال از زمان عضویت آنها در شبکه اجتماعی تحقیقاتی می‌گذشت.

جدول ۱: مشخصات مصاحبه‌شوندگان

رتبه	مدت زمان عضویت در شبکه(های) اجتماعی تحقیقاتی	رشته تخصصی
دانشیار	بیش از ۲ سال	فیزیولوژی
استادیار	بیش از ۲ سال	اپیدمیولوژی
دانشیار	بیش از یک سال	بهداشت حرفه‌ای
استادیار	بیش از ۲ سال	انگل شناسی
استادیار	بیش از ۲ سال	بهداشت محیط
استادیار	بیش از یک سال	داروسازی
دانشیار	بیش از ۲ سال	میکروبیولوژی
استادیار	بیش از یک سال	آموزش بهداشت
دانشیار	بیش از یک سال	روان‌پزشکی
مربی	بیش از ۲ سال	کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی

پاسخگو مطرح و هدف وی از استفاده از RG مورد سوال قرار گرفت. به عبارتی، سؤالاتی درباره‌ی تجارب پژوهشگران از عضویت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی پرسیده شد. پس از مشخص شدن هدف(های) وی از استفاده از شبکه اجتماعی، پرسش‌هایی درباره نقش شبکه‌های اجتماعی در تحقق هدف(های) مشخص شده

پرسش اصلی این پژوهش این بود: شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی برای تسهیل و تسریع فعالیت‌های پژوهشی چه قابلیت‌هایی در اختیار پژوهشگران علوم پزشکی قرار می‌دهند و دلایل استفاده محققان از این شبکه‌ها کدام است؟ برای پاسخ به این پرسش، ابتدا سؤالات کلی درباره فعالیت‌های حرفه‌ای و پژوهشی

داده‌ها، در قالب هشت مقوله‌ی اصلی دسته‌بندی شد که در بخش یافته‌ها ارائه شده‌اند.

بر اساس بررسی Riege، چهار آزمون اصلی برای بررسی کیفیت یک طرح تحقیق کیفی وجود دارد که عبارتند از: «قابل باور بودن»، «قابل تأیید بودن»، «قابل اعتماد بودن»، و «قابل انتقال بودن» (۲۶). در این پژوهش نیز، روش‌های مختلفی مانند تخصیص زمان کافی برای جمع‌آوری داده‌ها، حسن ارتباط با مشارکت‌کنندگان استفاده از یک چارچوب نظری اولیه به عنوان مبنای بحث با مصاحبه‌شوندگان، کسب نظر تعدادی از صاحب‌نظران خارج از تیم مصاحبه‌شونده در خصوص نتایج حاصله و کسب نظر تعدادی از مصاحبه‌شوندگان پس از استخراج نتایج، بهره گرفته شد.

یافته‌ها

از منظر محققان حوزه علوم پزشکی فعال در این شبکه‌ها، در مجموع هشت قابلیت اصلی شامل ۲۹ مؤلفه برای شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی (جدول ۲) و هفت هدف کلی جهت عضویت در این شبکه‌ها (جدول ۳) به دست آمد. جدول ۲ شامل هشت گروه قابلیت شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی و مؤلفه‌های آن‌ها است.

توسط وی پرسیده شد و نقش قابلیت‌های این شبکه‌ها در تسهیل فعالیت‌های مدنظر وی مورد بررسی قرار گرفت.

لازم به ذکر است قبل از مصاحبه، به افراد در مورد محرمانگی داده‌ها و گمنامی مصاحبه‌شونده اطمینان داده شد. بعد از انجام ده مصاحبه، به دلیل اشباع یا شباهت میان موارد بدست آمده از داده‌ها و عدم استخراج کد جدید، کار گردآوری داده متوقف شد.

گردآوری و تحلیل همزمان داده، از ملزومات پژوهش‌هایی است که با رویکرد کیفی انجام می‌شوند. از این‌رو، متن هر مصاحبه بلافاصله پیاده‌سازی و تحلیل شد و الگوهای بدست آمده از آن، مبنای طراحی یا بازطراحی پرسش‌های مصاحبه‌ی بعدی قرار گرفت. مصاحبه‌ها با استفاده از ضبط صوت دیجیتال و با اجازه‌ی مصاحبه‌شونده‌ها ضبط گردید. با توجه به ماهیت کیفی داده‌های این مطالعه که دربرگیرنده‌ی تجارب و نظر افراد از شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی بود با رویکرد مقوله‌بندی (Thematizing) تحلیل و دسته‌بندی گردید. پس از انجام هر مصاحبه، متن گفت‌وگوها پیاده‌سازی و کدگذاری شد. سپس بر اساس شباهت و همپوشانی معنایی/مفهومی میان کدها، دسته‌بندی آن‌ها صورت گرفت. در مجموع نتایج به دست آمده از تحلیل

جدول ۱: قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تمقیقاتی برای محققان

معرفی محقق و شناسایی سایر محققان	
۱	معرفی محقق (نام، رشته تحصیلی، رتبه علمی، و وابستگی سازمانی)
۲	بیان تجارب، مهارت‌های پژوهشی و زمینه‌های مورد علاقه
۳	بیان اطلاعات تماس
۴	معرفی پژوهشگران فعال در حوزه‌ی پژوهشی محقق از سوی شبکه
۵	مشاهده‌ی شبکه‌ی همکاران محققان مورد نظر
۶	مشاهده‌ی دنبالگران و افراد دنبال‌شده توسط محقق مورد نظر

برقراری ارتباط و همکاری	
۷	امکان ارسال ایمیل داخل شبکه‌ای برای محققان عضو شبکه
۸	دنبال شدن و دنبال کردن محققان عضو شبکه
۹	عضویت در گروه‌های تخصصی مرتبط با حوزه‌های تحقیقاتی مورد علاقه
۱۰	ایجاد یک گروه خصوصی و همکاری روی یک پروژه مشترک
۱۱	پرسیدن سوال و پاسخ به سوالات سایر محققان عضو شبکه
۱۲	گذاشتن نظر در مورد اطلاعات به اشتراک‌گذاری شده دیگران
اشتراک اطلاعات	
۱۳	بارگذاری تالیفات پژوهشی در شبکه (به صورت دستی)
۱۴	بارگذاری خودکار مقالات جدید محقق توسط شبکه
۱۵	بارگذاری فیلم، تصاویر و سایر فایل‌های آموزشی و تحقیقاتی
یافتن اطلاعات	
۱۶	جستجو بر اساس نام محقق و نام سازمان در بین اعضای شبکه
۱۷	جستجو بر اساس شهر، کشور و منطقه
۱۸	اتصال خودکار شبکه به پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر و امکان جستجو در آن پایگاه‌ها
۱۹	جستجو بین مقالات و مطالب به اشتراک‌گذاری شده در شبکه
۲۰	امکان دسترسی به اطلاعات در مورد وقایع جدید (کنفرانس‌ها، همایش‌ها و نشست‌ها)
مدیریت منابع و استنادات	
۲۱	ایجاد کتابخانه شخصی شامل مقالات و منابع مورد استفاده در فعالیت‌های پژوهشی
۲۲	امکان رفرنس‌نویسی مقالات مورد استفاده به سبک‌های مختلف
۲۳	سازگاری رفرنس‌نویسی انجام شده در شبکه با نرم‌افزارهای مدیریت استناد
روزآمد نگهداشتن محقق	
۲۴	مشاهده‌ی آخرین به‌روزرسانی‌ها در صفحه خانگی
۲۵	دریافت ایمیل‌های اطلاع‌رسانی در مورد آخرین به‌روزرسانی‌ها

رتبه‌دهی به محققان	
۲۶	وجود شاخصی جهت نشان دادن میزان فعالیت در شبکه
۲۷	گزارش شبکه در مورد تعداد دفعات مشاهده‌ی پروفایل و مقالات توسط سایر محققان
تنظیمات شبکه	
۲۸	محدود کردن امکان مشاهده اطلاعات
۲۹	تنظیم نوع ایمیل‌های ارسالی از طرف شبکه به ایمیل شخصی محقق

همچنین یک طرح وبسایت با یک پژوهشگر سوئسی با نام UN AIS.net راه‌اندازی کردیم» (مصاحبه ۱۰).

دنبال کردن و دنبال شدن، از جمله مؤلفه‌هایی بود که در برقراری ارتباط محققان با یکدیگر، بسیار تاثیرگذار بود: «با دنبال کردن محققانی که در زمینه مورد علاقه من فعالیت پژوهشی دارند، به راحتی می‌توانم در جریان جدیدترین مقالات آن‌ها قرار گرفته و در صورت تمایل جهت داشتن همکاری علمی مشترک، با آن‌ها ارتباط برقرار کنم، زیرا از این طریق می‌توانم از کارهای پژوهشی دیگران ایده بگیرم» (مصاحبه ۶). «با عضویت در گروه "Food Microbiology and Safety"، این امکان برای من فراهم شد تا از قابلیت این گروه از جمله پرسیدن سوالات تخصصی، پاسخ به سوالات سایر محققان عضو گروه، دسترسی به جدیدترین مقالات مرتبط با این موضوع، شناسایی افراد فعال در ارتباط با موضوع گروه، استفاده نمایم» (مصاحبه ۷).

قابلیت اشتراک اطلاعات: به اشتراک‌گذاری تالیفات پژوهشی یکی از قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی است که به عقیده مصاحبه‌شوندگان، جهت در دسترس قرار دادن مقالات برای جامعه علمی، بسیار ضروری است: «بعد از انتشار مقاله، بلافاصله

قابلیت معرفی محقق و شناسایی سایر محققان: شبکه‌های اجتماعی پروفایل‌محور هستند و اکثر فعالیت‌های آن‌ها بر اساس اطلاعات پروفایل کاربران مدیریت می‌شوند. ماهیت پروفایل در شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی، پژوهش‌محور است. اکثر مصاحبه‌شوندگان به این قابلیت، به طور مستقیم اشاره نمودند: «من در حوزه Heat stres پژوهش‌های زیادی انجام داده‌ام. با مشخص کردن حوزه‌های تخصصی که به آن‌ها علاقه‌مندم، در واقع خود را به عنوان پژوهشگر این حوزه، به جامعه علمی معرفی می‌کنم» (مصاحبه ۳). اکثر مصاحبه‌شوندگان به روش‌هایی که شبکه اجتماعی جهت شناسایی محققانی با علائق مشترک، در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد، اشاره نمودند: «گاه اتفاق افتاده، با مشاهده‌ی لیست افرادی که با پژوهشگر مورد نظر من همکاری مشترک داشته‌اند، متوجه فیلد کاری آن‌ها شده و گاه آن‌ها را ردیابی می‌کنم» (مصاحبه ۷).

قابلیت برقراری ارتباط و همکاری با محققان: اکثریت قریب به اتفاق مصاحبه‌شوندگان به این قابلیت اشاره کردند. یکی از مصاحبه‌شوندگان ضمن اشاره به امکان برقراری تماس با اعضای شبکه، این‌گونه عنوان کرد که: «... باعث شد دعوت شوم تا دو فصل از یک کتاب را بنویسم که در آمریکا منتشر شد و پژوهشگرانی از یازده کشور در آن مشارکت داشتند.

کتابخانه شخصی، تسهیل دسترسی و استفاده دوباره از آن‌ها را به همراه خواهد داشت. منابع موجود در کتابخانه‌ی شخصی می‌تواند شامل منابع موجود در شبکه اجتماعی و همچنین منابع خارج از شبکه باشد: «با عضویت در گروه‌های تخصصی، به مقالات جدیدی در ارتباط با پژوهش خود دسترسی پیدا کردم. آن‌ها را بوک مارک می‌کنم تا در دسترس باشد» (مصاحبه ۶). امکان رفرنس‌نویسی به سبک مجلات معتبر و همچنین سازگاری آن با نرم‌افزارهای رایج رفرنس‌نویسی مانند اندنوت نیز از موارد مورد اشاره‌ی مصاحبه‌شوندگان جهت تسهیل فعالیت پژوهشی آن‌ها بود.

قابلیت روزآمد نگهداشتن محقق: اطلاع‌رسانی در مورد آخرین به‌روزرسانی‌ها و اخبار مربوط به موضوعات و فعالیت افراد دنبال‌شده، از مواردی بود که از سوی مصاحبه‌شوندگان اشاره شد. اطلاع‌رسانی شبکه، روزآمد ماندن محققان عضو شبکه را در پی خواهد داشت: «به علت مشغله‌ی کاری فرصت پیدا نمی‌کنم تا با نام کاربری و رمز عبور وارد شبکه شوم... اما شبکه اجتماعی RG این مشکل را با ایمیل‌های اطلاع‌رسانی حل کرده است. ایمیل‌های ارسالی، محرکی برای ورود به شبکه برای من است» (مصاحبه ۹).

امتیازدهی به محققان: مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند که با استفاده از این قابلیت می‌توانند از میزان فعالیت خود در بین سایر محققان عضو شبکه، آگاه شوند. یکی از مصاحبه‌شوندگان با اشاره به این قابلیت، آن را عامل مهمی جهت ایجاد انگیزه برای ادامه‌ی فعالیت در شبکه می‌داند: «با افزایش هفتگی امتیاز در شبکه RG، احساس مفید بودن به من دست می‌دهد. زیرا افزایش امتیاز منوط به دیده شدن پروفایل و مقالات من توسط دیگران است» (مصاحبه ۸).

مقاله خود را در شبکه وارد می‌کنم. این کار باعث می‌شود تا وقتی که به رزومه خود احتیاج داشته باشم به راحتی و در هر زمان و مکان، به رزومه خود دسترسی داشته باشم» (مصاحبه ۴). «به محض انتشار مقاله من، شبکه اجتماعی RG آن مقاله را به لیست مقالات من اضافه می‌کند. من این قابلیت را بسیار می‌پسندم. چون خودم کمتر فرصت می‌کنم تا مقالاتم را وارد شبکه کنم» (مصاحبه ۱). به اشتراک‌گذاری فیلم‌های کوتاه و اسلایدهای آموزشی نیز از جمله مواردی بود که وجود آن مورد توجه مصاحبه‌شوندگان قرار گرفت. هرچند سه نفر از محققان اظهار داشتند که به علت مشغله‌ی کاری و همچنین سرعت پایین اینترنت، فرصت انجام آن را ندارند، اما وجود این قابلیت را لازم دانستند.

قابلیت جستجوی اطلاعات: از جمله مهمترین قابلیت‌های شبکه اجتماعی، امکاناتی است که شبکه اجتماعی در اختیار اعضای خود در جهت جستجوی افراد و مطالب مورد نظر آن‌ها می‌گذارد. قابلیت جستجوی موضوعی بین مقالات به اشتراک‌گذاری شده توسط اعضای شبکه، همچنین منابع پایگاه‌های اطلاعاتی که از سوی شبکه پوشش داده می‌شوند، از مزایای مهم شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی است: «جستجوی مقالات تخصصی از طریق RG، مهمترین مزیت این شبکه برای من است. البته دسترسی به متن کامل تمامی مقالات امکان‌پذیر نیست که بارها پیش آمده متن کامل مقاله را از نویسنده مقاله درخواست کردم و برایم ارسال نموده است» (مصاحبه ۳).

قابلیت مدیریت منابع و استنادات: یکی از مواردی که پژوهشگران جهت تسهیل انجام فعالیت پژوهشی خود به آن اشاره نمودند، قابلیت ذخیره‌ی منابع مورد استفاده در یک کتابخانه‌ی شخصی و امکان رفرنس‌نویسی آن‌ها است. مدیریت منابع موجود در

تنظیم ایمیل دریافتی جهت محدود کردن نوع ایمیل دریافتی استفاده می‌کنند: «ایمیل‌هایی که از طرف شبکه برای من ارسال می‌شود گاهی خیلی زیاد می‌شود، وقت چک کردن همه را ندارم. ترجیح می‌دهم فقط ایمیل‌هایی را دریافت کنم که به مقالات جدید منتشر شده در حوزه‌ی کاری من اشاره می‌کند» (مصاحبه ۵).

نتایج مصاحبه در ارتباط با دلایل استفاده‌ی محققان علوم پزشکی از شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی، در جدول ۳ آمده است.

تنظیمات شبکه: محققان با استفاده از این قابلیت می‌توانند امکان دسترسی به اطلاعات خود توسط دیگران و همچنین نوع ایمیل‌های دریافتی از سوی شبکه را مدیریت نمایند: «گاهی فکر می‌کنید که مدام در حال ردیابی شدن هستید. به این مسئله علاقه‌مند نیستم. چون فکر می‌کنم فضای شخصی من مورد تجاوز است» (مصاحبه ۳). البته این مؤلفه نسبت به سایر مؤلفه‌ها، کمتر مورد اشاره‌ی محققان قرار گرفت. برخی مصاحبه‌شوندگان نیز اظهار داشتند که از قابلیت

جدول ۳: دلایل استفاده از شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی از منظر جامعه پژوهش

بخشی از مصاحبه	هدف
«من در حوزه Heat stresses پژوهش‌های زیادی انجام داده‌ام. با مشخص کردن حوزه‌های تخصصی که به آنها علاقه‌مندم، در واقع خود را به عنوان پژوهشگر این حوزه، به جامعه علمی معرفی می‌کنم» (مصاحبه ۳).	معرفی و به اشتراک‌گذاردن تالیفات پژوهشی
بعد از انتشار مقاله، بلافاصله مقاله خود را در شبکه وارد می‌کنم. این کار باعث می‌شود تا وقتی که به رزومه‌ی خود احتیاج داشته باشم به راحتی و در هر زمان و مکان، به رزومه خود دسترسی داشته باشم» (مصاحبه ۴).	ابزاری برای روزآمد نگهداشتن رزومه
«من و یکی از همکارانم از کشور ژاپن که در زمان گذراندن فرصت مطالعاتی با او آشنا شده بودم، با ایجاد یک گروه خصوصی در شبکه اجتماعی RG، بدون محدودیت زمانی و مکانی با یکدیگر همکاری مشترک داریم» (مصاحبه ۲).	ارتباط با دوستان و محققان آشنا
«شبکه RG این قابلیت را دارد تا افرادی که در زمینه‌ی پژوهشی من در این شبکه عضو هستند را به من معرفی کند. این معرفی می‌تواند زمینه‌ی برقراری ارتباط و همکاری علمی موثر را فراهم کند» (۹).	شناسایی و برقراری ارتباط با سایر محققان فعال در حوزه پژوهشی محقق
«دوست دارم ببینم سایر افراد با چه کسانی رابطه دارند و چه کارهای پژوهشی انجام داده‌اند تا در جریان آخرین کارهای پژوهشی آنها قرار بگیرم. زیرا از این طریق می‌توانم از کارهای پژوهشی دیگران ایده بگیرم» (مصاحبه ۵).	اطلاع یافتن از فعالیت‌های پژوهشی سایر محققان
«دو سالی است که در این شبکه‌ها عضو هستم. بعد از عضویت تعداد استناد به مقالاتم افزایش یافت و اچ.ایندکس بالا رفت» (مصاحبه ۲).	افزایش مشاهده‌پذیری و ضریب دسترسی از طریق موتور جستجوها
«با جستجوی نام دانشگاه مورد نظر، لیست پژوهشگران دانشگاه مذکور که در شبکه RG عضو هستند را مشاهده کرده و با جستجو بین آنها می‌توانم فرد مورد نظر را پیدا کنم» (مصاحبه ۶).	جستجو و دسترسی به مقالات و مطالب در حوزه پژوهشی مورد علاقه

بحث

این تحقیق به عنوان اولین قدم برای نشان دادن اهمیت شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی جهت تسهیل فعالیت‌های پژوهشی محققان در ایران انجام شده است. هنوز تحقیقات بسیاری جهت اثبات نقش مؤثر شبکه‌های اجتماعی در پژوهش برای کاربران ایرانی نیاز است. در مجموع یافته‌های پژوهش نشان داد، شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی دارای قابلیت‌های فراوانی جهت تسهیل فعالیت‌های پژوهشی محققان هستند که در این پژوهش در هشت مقوله کلی تقسیم‌بندی شدند.

یکی از مهمترین مسائل پیش روی محققان، شناسایی افرادی مناسب جهت برقراری ارتباط و همکاری علمی با آنها است. از این رو شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی با فراهم نمودن قابلیت‌هایی جهت معرفی تجارب و مهارت‌های پژوهشی، امکان شناسایی محققانی با علاقه و حوزه‌ی تحقیقاتی مشترک را فراهم می‌آورند. محققان با داشتن یک پروفایل پژوهشی در یک شبکه اجتماعی تحقیقاتی و روزآمد نگهداشتن مداوم پروفایل خود می‌توانند از آن به عنوان ابزاری جهت معرفی مهارت‌ها و تجارب پژوهشی خود به جامعه علمی استفاده نمایند. بنابراین همان‌طور که Brandtzæg، یکی از مزایای استفاده از رسانه‌های اجتماعی در فعالیت‌های پژوهشی را مشاهده‌پذیری بالا در موتورهای جستجوگر می‌داند (۲۷)، شبکه‌های اجتماعی می‌توانند بهترین ابزار برای معرفی پژوهشگران باشند. محققان با شناسایی سایر پژوهشگران عضو شبکه می‌توانند با یکدیگر تعامل و همکاری علمی داشته باشند. در صورتی که اطلاعات پروفایل اعضای شبکه کامل باشد، از آن اطلاعات می‌توان در جهت شناسایی محققان و زمینه فعالیت آنها استفاده نمود. همچنین شبکه‌های اجتماعی می‌توانند با مطابقت اطلاعات پروفایل پژوهشگر با اطلاعات پروفایل سایر پژوهشگران، افرادی که در زمینه‌ی فعالیت محقق

فعالیت می‌کنند را شناسایی و به پژوهشگر معرفی نمایند. شبکه‌های اجتماعی، اطلاعاتی در ارتباط با تعاملات برقرار شده بین پژوهشگر با سایر پژوهشگران، در اختیار دیگران قرار می‌دهند؛ از جمله: شبکه‌ی همکاران پژوهشگر، دنبالگران و دنبال‌شوندگان. مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند با مشاهده‌ی این اطلاعات، می‌توانند این‌گونه نتیجه‌گیری کنند که این تعاملات، در نتیجه حوزه تحقیقاتی مشترک بین این افراد اتفاق افتاده است. در نتیجه سایر افرادی که در آن حوزه موضوعی، فعال هستند را شناسایی می‌کنند. Bullinger، Renken و Moeslein، ضمن معرفی سایت RG تحت عنوان شبکه اجتماعی تحقیقاتی پیشرو در ارائه‌ی فن‌آوری همکاری پژوهشی آنلاین، «معرفی محقق از طریق پروفایلی دانشگاهی» را به عنوان یکی از قابلیت‌های مهم این شبکه اجتماعی معرفی می‌کنند (۲۱). Koch و Richter، نیز در مطالعه‌ی خود، به قابلیت «مدیریت شناسایی» اشاره کرده و پروفایل را مثالی از این قابلیت می‌داند (۱۸).

یکی از قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی، قابلیت‌هایی است که جهت برقراری ارتباط و همکاری‌های علمی مشترک، در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهند. امکان ارسال ایمیل داخل شبکه‌ای، دنبال شدن، دنبال کردن، عضویت در گروه‌های تخصصی و شرکت در جلسات پرسش و پاسخ میان محققان از جمله قابلیت‌های مورد اشاره‌ی مصاحبه‌شوندگان بود. گروه‌های تخصصی در شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی ماهیتی پژوهشی دارند. به طوری که محققان می‌توانند با عضویت در گروه‌های تخصصی و مورد علاقه خود، فعالیت‌های گروه را ردیابی نمایند و از دیگر قابلیت‌های گروه‌های تخصصی بهره ببرند. در پژوهشی تحت عنوان «گروه‌ها در شبکه‌های اجتماعی آکادمیک»، آمده است که

اجازه‌ی جستجوی همزمان در هفت بانک اطلاعاتی بزرگ و امکان جستجوی چکیده و دانلود مقالات کامل را نیز امکان‌پذیر ساخته است (۱۳). از دیگر مواردی که پژوهشگران جهت تسهیل انجام فعالیت پژوهشی عنوان کردند، «قابلیت مدیریت منابع و استنادات» است. Codina، ضمن معرفی مؤلفه‌ها و عملکردهای شبکه‌های اجتماعی در فعالیت‌های علمی و دانشگاهی، «مدیریت مدارک» را یکی از مؤلفه‌های اختصاصی شبکه‌های اجتماعی معرفی نموده است (۲۲).

روزآمد نگه‌داشتن محقق از قابلیت‌های مهم شبکه‌های اجتماعی محسوب می‌شود. محققان علوم پزشکی به علت مشغله‌ی فراوان، از اطلاع‌رسانی در مورد آخرین به‌روزرسانی‌ها و اخبار مربوط به موضوعات و فعالیت‌های افراد دنبال‌شده استقبال می‌کنند. زیرا محقق را از ورود مستقیم به شبکه بی‌نیاز می‌کند. Bullinger و همکاران، شبکه اجتماعی RG را به عنوان یک سایت آگاهی‌رسانی پژوهشی معرفی نموده است (۵). قابلیت امتیازدهی به محقق و روزآمد نگه‌داشتن محقق، به صورت خودکار توسط شبکه اجتماعی صورت می‌گیرد و محقق را تشویق و ترغیب به ادامه فعالیت در شبکه می‌نماید. اطلاعاتی که محقق در ارتباط با آن‌ها روزآمد نگه‌داشته می‌شود، ارتباط مستقیم با معرفی محقق از خود، تالیفات بارگذاری شده و تعاملات برقرار شده با سایر محققان دارد. به عبارت دیگر، هر چه محقق، معرفی دقیق‌تری از مهارت‌ها و علایق پژوهشی خود داشته باشد، تالیفات بیشتری به اشتراک بگذارد و با محققان بیشتری تعامل برقرار کند، شبکه اجتماعی نیز روزآمدسازی دقیق‌تری برای وی فراهم می‌آورد. علاوه بر این، میزان فعالیت محقق در شبکه مانند بارگذاری تالیفات و همچنین برقراری ارتباط و تعامل با سایر اعضای شبکه، در امتیازدهی به محقق مؤثر است. به عبارت دیگر، با افزایش تعداد افراد دنبال

پژوهشگران رشته‌های گوناگون با عضویت در گروه‌های تخصصی، توانایی یافتن همدیگر، برقراری ارتباط افراد هم‌علاقه با یکدیگر و امکان تقویت همکاری‌های بین‌رشته‌ای را پیدا می‌کنند (۲۸).

قابلیت اشتراک اطلاعات، یکی دیگر از قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی است. محققان قادرند، اطلاعات کتابشناختی تالیفات شخصی و فعالیت‌های پژوهشی خود از جمله کتاب، مقاله کنفرانس، مقاله مجله، مقاله روزنامه، پایان‌نامه را در پروفایل خود درج نمایند. استفاده از این قابلیت، باعث تعاملات بیشتر محققان با یکدیگر می‌شود. بارگذاری سایر فایل‌ها از جمله فیلم، عکس، پاورپوینت نیز از سوی برخی مصاحبه‌شوندگان مطرح شد. البته مصاحبه‌شوندگان بیشتر علاقه‌مند به استفاده از این فایل‌ها بودند و در پاسخ به این سوال که چرا خود شما این‌گونه فایل‌ها را در پروفایل خود بارگذاری ننموده‌اید، به مواردی همچون عدم آگاهی از این امکان، کمبود فرصت و سرعت پایین اینترنت اشاره کردند. این در حالی است که رسولی و مرادی در پژوهش خود گزارش دادند که افراد به میزان بسیار زیادی علاقه‌مند به انتشار فیلم و عکس در شبکه‌های اجتماعی هستند (۲۹). لازم به ذکر است جامعه آماری پژوهش رسولی و مرادی، دانشجویان بودند، در حالی که جامعه آماری پژوهش حاضر پژوهشگران هستند.

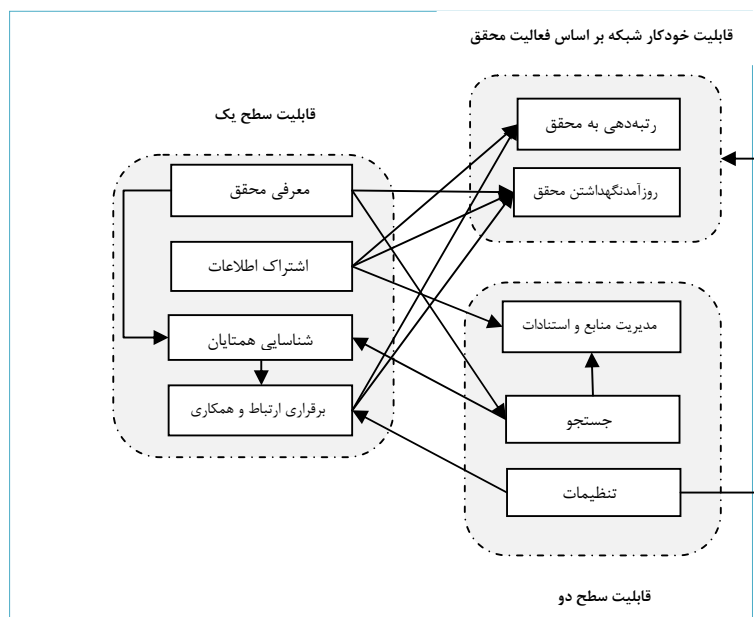
قابلیت جستجوی موضوعی بین مقالات به اشتراک گذاری شده، همچنین منابع پایگاه‌های اطلاعاتی که از سوی شبکه پوشش داده می‌شوند، از جمله مهمترین مزایای شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی، از منظر مصاحبه‌شوندگان است. در مطالعات مختلف ضمن معرفی شبکه اجتماعی RG، به عنوان یکی از مهمترین شبکه‌های اجتماعی علمی، قابلیت مهم این شبکه اجتماعی را موتور جستجوی معنایی آن می‌داند. به این صورت که

مورد تاکید محققان علوم پزشکی هستند. برخی از قابلیت‌های شناسایی شده در این پژوهش، از جمله مواردی بود که در مطالعات مختلف، با اصطلاحات و تقسیم‌بندی‌های متفاوتی اشاره شده بود. Bullinger و همکاران، در پژوهش خود ضمن تاکید روی همکاری‌های پژوهشی، با اجرای مصاحبه با مؤسسان شبکه‌های اجتماعی، کارکرد شبکه‌های اجتماعی را در چهار گروه «مدیریت اطلاعات، مدیریت شبکه و شناسایی، ارتباطات و همکاری» دسته‌بندی نمودند (۵). Koch و Richter نیز در مقاله خود، با تحلیل چندین سایت شبکه اجتماعی، قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی را در شش گروه دسته‌بندی نمودند که عبارتند از: «مدیریت شناسایی، جستجوی متخصص، آگاهی رسانی موضوعی، مدیریت محتوا، آگاهی‌رسانی شبکه‌ای و تبادل» (۱۸). با توجه به مطالب گفته شده، شکل ۱، ارتباط بین قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی شناسایی شده در پژوهش را با یکدیگر نشان می‌دهد.

شده، تالیفات بارگذاری شده، پاسخ به سوالات سایر محققان و مطرح کردن سوال در شبکه، امتیاز محقق نیز افزایش خواهد یافت.

علاوه بر این، نتایج نشان داد، به قابلیت تنظیمات شبکه از سوی مصاحبه‌شوندگان کمتر اشاره شده است. با توجه به اینکه ماهیت پروفایل محقق در شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی، پژوهش‌محور است، شاید لزوم محدود کردن دسترسی اطلاعات برای سایرین، به میزان قابل توجهی مورد نظر محققان نباشد. این در حالی است که مطالعات فراوانی در ارتباط با خصوصی‌سازی اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی عمومی همچون Facebook صورت گرفته است (۳۰) که می‌تواند به این علت باشد که افراد اطلاعات شخصی و خصوصی خود را در این شبکه‌ها به اشتراک می‌گذارند.

یافته‌ها نشان داد، از بین هشت گروه قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهند، قابلیت‌های اول، دوم، سوم، چهارم و ششم و هفتم بسیار

شکل ۱: ارتباط بین قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی شناسایی شده

روزآمد شدن و تشکیل گروه‌های مطالعاتی از این شبکه اجتماعی استفاده می‌کنند (۳۱).

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاکی از نقش شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی در معرفی، برقراری ارتباط و همکاری بین پژوهشگران و همچنین مدیریت تولیدات علمی آن‌ها دارد. بنابراین می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که معرفی قابلیت این سایت‌ها به پژوهشگران، می‌تواند باعث ارتقای سطح پژوهش‌های دانشگاهی شود. همچنین، نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش می‌تواند برای طراحان شبکه اجتماعی تحقیقاتی در بافت ایران یاری‌دهنده باشد. علاوه بر این، یکی از اهداف کمیته Webometrics وزارت بهداشت، ارتقای رتبه‌ی دانشگاه‌ها در رتبه‌بندی جهانی آن است. با توجه به اینکه، یکی از مهمترین راهکارها در این زمینه، افزایش ضریب نفوذ شبکه‌های اجتماعی در میان اعضای هیات علمی و فرهنگ‌سازی در این زمینه است، بنابراین معرفی و آموزش قابلیت‌های معرفی شده در این پژوهش به پژوهشگران حوزه‌ی علوم پزشکی می‌تواند در دستیابی به هدف مذکور، یاری‌رسان باشد. همچنین متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی می‌توانند از یافته‌های این پژوهش، جهت طراحی کارگاه‌های آموزشی «آشنایی با قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی برای محققان» استفاده نمایند.

از آنجا که یکی از محدودیت‌های این پژوهش عدم مشارکت پژوهشگران علوم بالینی در مصاحبه بود، بنابراین پیشنهاد می‌شود، با استفاده از نتایج این پژوهش، مطالعات جامع‌تری انجام شود و اهمیت ۲۹ مؤلفه‌ی مستخرج از این پژوهش از منظر محققان علوم پایه و بالینی بیشتری در قالب یک پرسش‌نامه مورد بررسی قرار گیرد. هم‌چنین بهتر است میزان عضویت و فعالیت محققان علوم پزشکی در شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی و

مقوله‌بندی اطلاعات مصاحبه نشان داد محققان علوم پزشکی برای دستیابی به هفت دلیل عمده عضو شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی می‌شوند. برخی از این اهداف با موارد مورد تاکید کاربران سایر مطالعات، مشابهت داشت. دو هدف «حفظ ارتباطات فعلی» و «ایجاد ارتباطات جدید» (۱۸) از جمله اهداف مورد اشاره در پژوهش‌های قبلی بود که در پژوهش حاضر نیز با عبارت «ارتباط با دوستان و محققان آشنا» و «شناسایی و برقراری ارتباط با محققان فعال» عنوان شده است. «سرگرمی» (۱۷) و «گفتگو پیرامون مسائل سیاسی و اجتماعی» (۲۹) از مواردی بود که جزو دلایل مورد اشاره‌ی محققان پژوهش حاضر، مطرح نشده است. از سوی دیگر، دلایلی همچون «افزایش مشاهده‌پذیری و ضریب دسترسی از طریق موتورهای جستجو» و «ابزاری برای روزآمد نگهداشتن رزومه» از جمله مواردی است که در مطالعات قبلی به آن‌ها اشاره نشده است. جامعه آماری اکثر مطالعات گذشته، دانشجویان و جوانان (۱۶ و ۱۷) هستند. علاوه بر این، شبکه‌های اجتماعی مورد بررسی آن مطالعات نیز اکثراً شبکه اجتماعی فیس‌بوک (۱۶) است. در نتیجه دلایل مورد اشاره در آن مطالعات، گرایش کمتری به فعالیت‌های علمی و پژوهشی دارد. به طوری که رسولی و مرادی نشان دادند بیشتر دانشجویان مورد مطالعه، استفاده‌ی علمی چندانی از شبکه‌های اجتماعی نمی‌کنند (۲۹). این درحالی است که جامعه آماری پژوهش حاضر، محققان حوزه علوم پزشکی و شبکه اجتماعی مورد بررسی نیز شبکه‌های اجتماعی تحقیقاتی است. در نتیجه اهداف مورد اشاره محققان از استفاده و عضویت در این شبکه‌ها، گرایش بیشتری به سوی فعالیت‌های علمی-پژوهشی دارد. Chakraborty در ارتباط با دلایل استفاده محققان از RG نشان داد، محققان به هدف اشتراک فعالیت پژوهشی، آشنایی با سایر حوزه‌های پژوهشی،

همچنین دریافت نظرات آن‌ها در ارتباط با مشکلات تحقیقاتی نیز مورد بررسی قرار گیرد. پیش رو در هنگام استفاده از شبکه‌های اجتماعی

منابع

1. Mazloomi Mahmoodabad SS, Hosseini SP, Abbasi Shuvazi M, Mirzaei Alavijeh M & Rezaee F. A survey of Shahid Sadoughi Yazd university of medical sciences students' opinions about research barriers during university training. *Journal of Medical Education Development* 2013; 6(10): 63-70[Article in Persian].
2. Saboury AA. Research report status of Iran in 2002. *Rahyaft* 2003; 1(28): 87-95[Article in Persian].
3. Saboury AA. A survey on science production in 2003. *Rahyaft* 2003; 1(31): 21-3[Article in Persian].
4. Boyd DM & Ellison NB. Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* 2007; 13(1): 210-30.
5. Bullinger AC, Hallersted SH, Renken U, Soeldner JH & Moeslein KM. Towards research collaboration – a taxonomy of social research network sites, Lima, Peru: Proceedings of the Sixteenth Americas Conference on Information Systems, 2010.
6. Redmond F. Social networking sites: Evaluating and investigating their use in academic research, Madrid: International Conference of Education, Research and Innovation, 2010.
7. Millan N & Bromage A. An initial approach to the integration of Web 2.0 technologies in the research environment. *Interactive Technology and Smart Education* 2011; 8(3): 148-60.
8. Giglia E. Academic social networks: It's time to change the way we do research. *Eur J Phys Rehabil Med* 2011; 47(2): 345-9.
9. MacMillan D. Mendeley: Teaching scholarly communication and collaboration through social networking. *Library Management* 2012; 33(8-9): 561-9.
10. Costa FF. Social networks, web-based tools and diseases: Implications for biomedical research. *Drug Discovery Today* 2013; 18(5-6): 272-81.
11. Rohani VA & Ow SH. Eliciting essential requirement for social networks in academic environments, Kuala Lumpur: IEEE Symposium on Computers & Informatics (ISCI), 2011.
12. Batooli Z. ResearchGATE features for researchers. *Science & Technology Discourse* 2013; 1(2): 59-68[Article in Persian].
13. Council of Cultural Revolution. Iran scientific map. 2010. Available at: <http://sccr.ir/UserFiles>. 2013.
14. Ministry of Health & Medical Education. Scientific comprehensive map of health. Available at: http://vcmdrp.tums.ac.ir/files/financial/naghsheye_salamate_keshvar.pdf. 2013.
15. Batooli Z & Nazari M. An investigation into the features of social research network sites: Implications for medical research practices, (OCT 8-9), Kerman: Conference on Library & Society, 2013.

16. Thompson LA, Dawson K, Ferdig R, Black EW, Boter J, Coutts J, et al. The intersection of online social networking with medical professionalism. *J Gen Intern Med* 2008; 23(7): 954-7.
17. Bashir H & Afrasiabi MS. Internet social networks and youths' life style: A case study of the largest Iranian virtual community. *Iranian Journal of Cultural Research* 2012; 5(17): 31-60[Article in Persian].
18. Richter A & Koch M. Functions of social networking services, France: The 8th International Conference on the Design of Cooperative Systems, 2008.
19. Moeslein KM, Bullinger AC & Soeldner J. Open collaborative development: Trends, tools, and tactics. *Human-Computer Interaction* 2009; 1(5610): 874-81.
20. Kim W, Jeong OR & Lee SW. On social web sites. *Information Systems* 2010; 35(2): 215-36.
21. Bullinger AC, Renken U & Moeslein KM. Understanding online collaboration technology adoption by researchers –a model and empirical study, Shanghai, China: Proceedings of the 32nd International Conference on Information Systems, 2011.
22. Codina L. Science 2.0: Social networks and online applications for scholars. Available at: <http://www.upf.edu/hipertextnet/en/numero-7/ciencia-2-0.html>. 2009.
23. Krippendorff K. Content analysis: An introduction to its methodology. Translated by Nayebi H. Tehran: Ney; 2004: 27[Book in Persian].
24. Madhusudhan M. Use of social networking sites by research scholars of the university of Delhi: A study. *The International Information & Library Review* 2012; 44(2): 100-13.
25. Khoynezhad GR. Research methods in education and behavioral sciences. Tehran: Samt; 2001: 334 [Book in Persian].
26. Riege AM. Validity and reliability tests in case study research: A literature review with “hands-on” applications for each research phase. *Qualitative Market Research: An International Journal* 1998; 6(2): 75-86.
27. Brandtzæg PB. Dissemination 2.0 - the role of social media in research dissemination. Available at: <http://www.slideshare.net/PetterB/munin-conferencedissemination-20>. 2011.
28. Oh JS & Jeng W. Groups in academic social networking services-an exploration of their potential as a platform for multi-disciplinary collaboration, Boston, MA: International Conference on Social Computing, 2011.
29. Rasouli MR & Moradi M. The rate of communication students coordination in producing social media content. *Journal of Culture-Communication Studies* 2012; 13(51): 113-40[Article in Persian].
30. Goettke R & Christiana J. Privacy and online social networking websites. Available at: <http://www.eecs.harvard.edu/cs199r/fp/RichJoe.pdf>. 2007.
31. Chakraborty N. Activities and reasons for using social networking sites by research scholars in NEHU: A study on facebook and researchgate. Available at: <http://ir.inflibnet.ac.in/handle/1944/1666>. 2012.

The Features Of Social Research Network For Facilitating Research Activities From Medical Sciences Researchers' Perspective

Batooli Zahra¹(BSc.) – Nazari Maryam² (Ph.D)

1 Bachelor of Sciences in Knowledge & Information Science, Kashan University of Medical Sciences, Master of Sciences Student in Knowledge & Information Science, School of Knowledge & Information Science, University of Tehran, Tehran, Iran

2 Assistant Professor, Knowledge & Information Science Department, School of Knowledge & Information Science, University of Tehran, Member of Board Management of Iranian Scientific Association of Information Management, Tehran, Iran

Abstract

Received : May 2014
Accepted : Sep 2014

Background and Aim: The importance of social networking sites (SNSs) is evident as a tool for research team working and for enabling researchers to share the results and experiences. The present study aims to identify the features of SRNs for facilitating research practices from the perspective of medical sciences researchers and to study the reasons why they use these networks.

Materials and Methods: This was a qualitative research that employed content analysis approach. The participants were 10 medical researchers who were active in ResearchGATE, and were selected through purposeful sampling. The selection criterion was their scores in ResearchGATE (RG). RG scores are allotted based on publications, questions, answers and followers.

The data were gathered using semi-structured interviews, and then were thematized and presented in the form of a list; the list of SRNs' most important features for the field of medical sciences.

Results: The findings of data analysis revealed eight features for SRN's: presenting themselves and identifying other researchers, communicating and collaborating with other researchers, sharing information, finding information, managing resources and citations, keeping the researcher up to date, rating, and setting the network.

Conclusion: Due to the importance and role of SRNs in communication and collaboration between researchers and their scientific production management, introduction of features identified in this study can enhance these SNSs' efficiency and effectiveness. Information science professionals can use the findings of this research to design educational workshops on "Familiarity with the features of SNSs for researchers" as a new information service in libraries.

Key words: Social Networking, Research, Biomedical Research, Research Personnel, ResearchGATE

* Corresponding

Author:
Batooli Z;
E -mail:
Batooli – z@kaums.ac.ir